

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 4 kap. i sjukförsäkringslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 4 kap. i sjukförsäkringslagen (RP 114/2025 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Kaisu Harju-Kolkka, social- och hälsovårdsministeriet
- ekonom Anni Väättänen, Konkurrens- och konsumentverket
- jurist Julia Särkkä, Folkpensionsanstalten
- specialsakkunnig Jaana Viemerö, Valfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
- jurist Ella Ylikarhu, Konsumentförbundet rf
- verkställande direktör Annukka Mickelsson, Suomen Taksiliitto ry
- jurist Mika Välimaa, Handikappforum rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Transport- och kommunikationsverket
- HUS Akuten
- Taksi Helsinki Oy
- SOSTE Finlands social och hälsa rf
- STTK rf
- Företagarna i Finland rf.

Inget yttrande av

- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att sjukförsäkringslagen ändras.

Betänkande ShUB 20/2025 rd

Enligt förslaget ska bestämmelserna om maximipriset för användning av taxi som ersätts av sjukförsäkringen ändras så att de gäller tills vidare. Det föreslås att det fortsättningsvis genom förordning av statsrådet ska utfärdas bestämmelser om maximipriser, som samtidigt utgör grund för maximiersättningen för resekostnader som orsakats av användning av taxi och som ersätts med stöd av sjukförsäkringslagen. Enligt förslaget ska det för taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen och som förmedlas av beställningscentraler som ingått avtal med Folkpensionsanstalten vara möjligt att debitera högst det maximipris som föreskrivs genom förordning. En förutsättning för att kostnaderna för användning av taxi ska ersättas är enligt förslaget att taxiresan har beställts hos en sådan beställningscentral. Denna förutsättning ska enligt förslaget inte tillämpas i områden där det inte finns någon beställningscentral som ingått avtal med Folkpensionsanstalten. I sådana områden får de tjänsteproducenter som med Folkpensionsanstalten har ingått avtal om körning av taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen debitera högst det i förordningen föreskrivna maximipriset för sådana resor.

Dessutom föreslås det att den grund för ersättning av resekostnader som är i kraft fram till den 31 december 2026 ändras så att den gäller tills vidare. På motsvarande sätt som tidigare föreslås det att maximipriset ska användas som ersättningsgrund för användning av taxi, om inte Folkpensionsanstalten har ingått avtal med färdtjänstproducenten om en lägre prissättning än maximipriset. Om någon annan taxi används, betalas till den försäkrade skäligen kostnader för resan.

Målet är att trygga tillgången till vård för de försäkrade.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2027.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bestämmelser om maximipriset för taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen finns i sjukförsäkringslagens 4 kap. 7 a § (1224/2004), som temporärt är i kraft till utgången av 2026. Regeringen föreslår att bestämmelserna om maximipriset för taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen i fortsättningen ska ingå i sjukförsäkringslagen med samma innehåll, men gälla tills vidare. Syftet med att ändra bestämmelserna om maximipriser så att de gäller tills vidare är enligt propositionen att det ska vara möjligt att förutse beloppet av utgifterna för reseersättning inom sjukförsäkringen och förhindra en okontrollerad eller oförutsedd prishöjning.

Det föreslås att det till sjukförsäkringslagen fogas ett bemyndigande som motsvarar den gällande temporära bestämmelsen och som gäller tills vidare. Enligt förslaget ska det genom förordning utfärdas bestämmelser om maximipriset för taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen. Samtidigt ska detta maximipris utgöra den maximala ersättningsgrunden för de resekostnader som den försäkrade orsakas av användningen av taxi. Enligt förslaget ska det för taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen och som förmedlas av beställningscentraler som med Folkpensionsanstalten ingått avtal om direktersättningsförfarande vara möjligt att debitera högst det maximipris som föreskrivs genom förordning. På ett område där det inte finns någon sådan beställningscentral gäller maximipriset taxiresor i fråga om vilka färdtjänstproducenten har ingått avtal med Folkpensionsanstalten.

Betänkande ShUB 20/2025 rd

Också i fortsättningen grundar sig maximipriset för taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen på de disponibla medlen för ersättningar och kostnaderna för transporten på så sätt att det i priset ingår en skälig vinst.

Folkpensionsanstalten har konkurrensutsatt tjänsteproducenter för taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen i alla landskap utom landskapet Åland. Därför har det maximipris som föreskrivs genom förordning av statsrådet inte i praktiken tillämpats som ersättningsgrund för de försäkrades taxianvändning, utan Folkpensionsanstalten har ersatt kostnaderna enligt de konkurrensutsatta priserna.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att det är motiverat att föreskriva om maximipriset för taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen tills vidare och tillstyrker lagförslaget utan ändringar. Bestämmelserna om maximipriser har varit i kraft temporärt sedan den 1 juli 2018 och giltigheten har förlängts flera gånger. Genom bestämmelserna om maximipriser kan man dämpa obefogad kostnadsökning och trygga de försäkrades tillgång till vård på lika villkor i olika områden. Bestämmelser som gäller tills vidare ökar förutsägbarheten både för aktörerna inom taxibranschen och de försäkrade.

Utskottet konstaterar att offentligt subventionerade resor, såsom skolskjutsar, transporter enligt lagen om funktionshinderservice (675/2023) och socialvårdslagen (1301/2014) samt transporter enligt sjukförsäkringslagen utgör sammanlagt cirka 40 procent av hela taximarknaden i Finland. FPA-transporterna utgör cirka en tredjedel av taxibranschens omsättning. De har således en stor betydelse på taximarknaden. År 2024 betalades sammanlagt cirka 343 miljoner euro i reseersättningar från sjukförsäkringen, vilket är cirka 11 procent mer än år 2023. Taxiresornas andel av utgifterna för reseersättningar var 2024 drygt 200 miljoner euro.

Enligt den utredning som det hänvisas till i propositionen (Owal Groups utredning om prisregleringen av FPA-taxitjänsterna, 2025) upplevs den nuvarande regleringen av maximipriset i huvudsak fungera och FPA-taxisystemet i allmänhet fungera och vara tillförlitligt. Regleringen av maximipriset upplevs i huvudsak som ett ändamålsenligt sätt att stävja ökningen av kostnaderna och hålla dem förutsägbara. I utredningen framfördes dock också kritik i fråga om behovet av reglering av maximipriset när Folkpensionsanstalten skaffar tjänsterna på en marknad där det råder konkurrens. Enligt utredningen kan konkurrensutsättning utan prisreglering också höja kostnaderna särskilt i de områden där det inte uppstår äkta konkurrens. På motsvarande sätt kan kostnadsnivån sjunka i områden där konkurrensen är större. Enligt enkäten upplever taxiföretagare att de inte har möjlighet att påverka prissättningen för sitt arbete i den nuvarande modellen. I utredningen konstateras det dessutom att det är utmanande eller till och med omöjligt att uppskatta den skäliga vinst som ska ingå i maximipriset. Enligt utredningen syns det att ersättningarna är otillräckliga särskilt med tanke på kostnaderna för anskaffning och underhåll av tillgänglighetsanpassade fordon.

Sakkunniga har framfört att tillgången till FPA-transporter och i synnerhet tillgänglighetsanpassade fordon tidvis har varit problematisk och att man därför har varit tvungen att ersätta transporterna med dyrare ambulanstransporter. Enligt utredning till utskottet finns det regionala skillnader i de resor som ersätts från sjukförsäkringen. Av utredningen framgår att ersättningen per invånare 2024 var högst i Kajanalands och Lapplands välfärdsområden. Minst användes reseersätt-

Betänkande ShUB 20/2025 rd

ningar i Nyland, där också ersättningarna per invånare var lägst i landet. Enligt utredningen kan den mindre användningen av reseersättningar förklaras av kortare avstånd till vårdplatserna i Nyland samt av skillnaderna i befolkningens åldersstruktur och sjukfrekvens. Utskottet fäster dock särskild uppmärksamhet vid att ambulanstransporterna i Nyland, enligt uppgift till utskottet, ersätts i större omfattning än ambulanstransporter i övriga delar av landet jämfört med andra fordon. Enligt utskottet är det viktigt att statsrådet utreder de regionala skillnaderna i reseersättningarna i samarbete med Folkpensionsanstalten och aktörerna i branschen.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning lyftes också fram ett flertal behov av ändringar i bestämmelserna om maximipriser, beställningsförmedlingstjänsten samt konkurrensutsättningen av resor samt uttaget av självrisker för reseersättningar. Det påpekades också att det behövs ändringar i anslutning till beredningen av och innehållet i statsrådets årliga förordning om maximipriser. Utskottet upprepar sin ståndpunkt (ShUB 10/2024 rd) om att social- och hälsovårdsministeriet i samband med beredningen av statsrådets förordning om maximipriser för taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen bör bedöma behoven av ändringar i prisstrukturen och avgiftsklasserna för att det ska vara möjligt att trygga tillgången på tillgänglighetsanpassade fordon till exempel genom att bättre än tidigare beakta de högre anskaffnings-, underhålls- och driftskostnaderna för dessa fordon. Dessutom påpekar utskottet att social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten och aktörerna i branschen bör utveckla beställningsförmedlingen av taxiresor och regleringen av maximipriserna för att man även i fortsättningen ska kunna säkerställa tillgången till, kvaliteten på och kostnadseffektiviteten hos FPA-taxin samt säkerställa att de försäkrade har lika tillgång till vård oberoende av boningsort.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 114/2025 rd utan ändringar.

Betänkande ShUB 20/2025 rd

Helsingfors 6.11.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Kim Berg sd
medlem Maaret Castrén saml
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ville Merinen sd
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst (delvis)
medlem Anne Rintamäki saf
medlem Päivi Räsänen kd
medlem Pia Sillanpää saf
medlem Oskari Valtola saml
medlem Ville Väyrynen saml (delvis)
ersättare Hanna Laine-Nousimaa sd.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.